

De hardwerkende Nederlander

Rapport Ipsos I&O

Wie is de hardwerkende Nederlander? En wie komt er voor hem of haar op?

Colofon

Uitgave

Ipsos I&O
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2025/31

Datum

februari 2025

Auteurs

Maartje van de Koppel
Asher van der Schelde
Peter Kanne

Copyright

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

	Partij voor de Hardwerkende Nederlander nog geen uitgemaakte zaak	4
1	De 'hardwerkende Nederlander'	7
1.1	Wat/wie is de 'hardwerkende Nederlander'?	7
1.2	Wie ziet zichzelf als hardwerkende Nederlander?	10
1.3	Wie komt op de voor de hardwerkende Nederlander?	12
1.4	Waarom komt een partij op voor de hardwerkende Nederlander?	13
2	Ongelijkheid en nivellering	15
2.1	Steun voor maatregelen tegen economische ongelijkheid	16
2.2	Belastingen	18

Partij voor de Hardwerkende Nederlander nog geen uitgemaakte zaak

De hardwerkende Nederlander, wie of wat is dat?

Eind januari presenteerde de VVD haar ‘agenda voor werkend Nederland’, waarin de partij een aantal plannen presenteert die positief moeten uitpakken voor ‘hardwerkend Nederland’. Naar aanleiding hiervan en de daaropvolgende aandacht voor dit begrip onderzochten we: wie is eigenlijk die hardwerkende Nederlander?

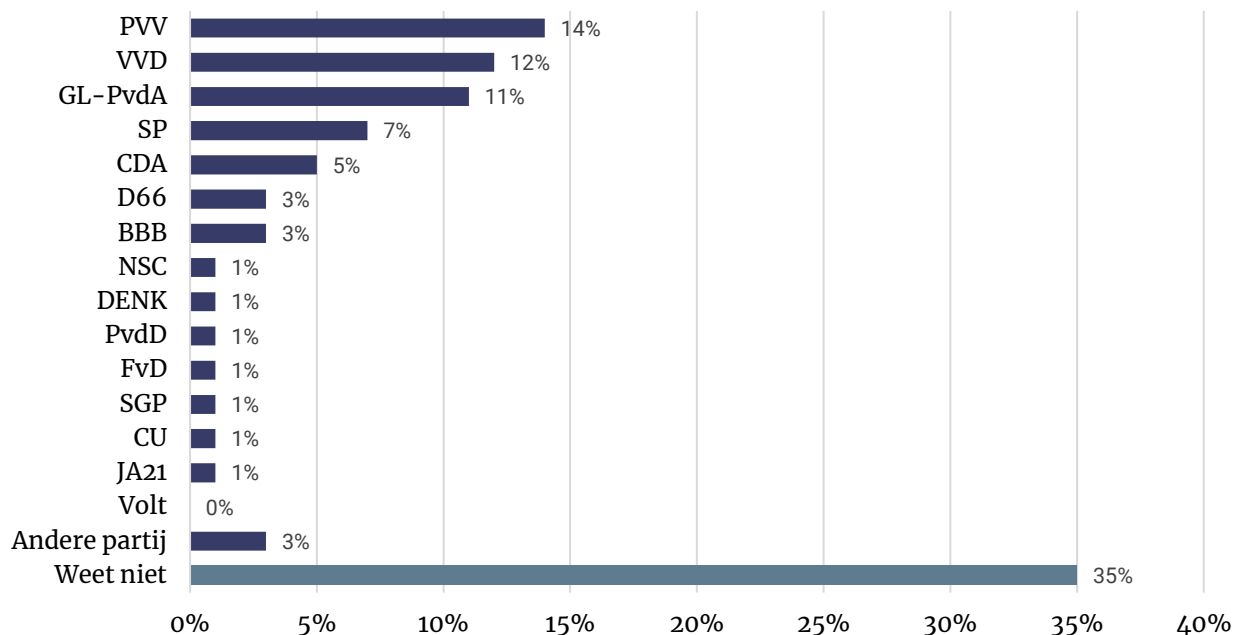
Een groot deel omschrijft de hardwerkende Nederlander als iemand met een *betaalde baan*, die *financieel onafhankelijk* is van de overheid. De hardwerkende Nederlander is vooral *niet* iemand die veelvuldig gebruikt maakt van sociale voorzieningen, maar juist iemand die ‘bijdraagt’ in plaats van ‘ontvangt’. Anderen koppelen de ‘hardwerkende Nederlander’ los van betaald werk en zien hem/haar meer als ‘iemand die zijn steentje bijdraagt aan de maatschappij’ – dat kan ook door bijvoorbeeld vrijwilligerswerk of mantelzorg. Bovendien wordt de hardwerkende Nederlander voor sommigen meer gedefinieerd door een mentaliteit: het is iemand die weet van aanpakken, doorzet zonder te zeuren, trots is en eigen verantwoordelijkheid neemt.

VVD, PVV en GroenLinks-PvdA wedijveren om hardwerkende Nederlander

We vroegen respondenten ook wie volgens hen het meest opkomt voor ‘de hardwerkende Nederlander’. Geen enkele partij komt dan duidelijk naar voren. In ongeveer gelijke mate worden PVV (14%), VVD (12%) en GroenLinks-PvdA (12%) genoemd – veelal door hun ‘eigen’ kiezers. Op enige afstand volgt de SP (7%). Een flink deel (35%) weet op deze vraag geen antwoord te geven.

Figuur 1: Welke politieke partij komt – in uw beleving – het meest op voor de hardwerkende Nederlander?

Basis: allen (split-run: n = 1.199).

VVD: 'hardwerkend', PVV: 'Nederlander', GroenLinks-PvdA: 'arbeider'

Kiezers die vinden dat de PVV opkomt voor de hardwerkende Nederlander, vinden dat de partij het best weet wat er leeft onder 'het gewone (werkende) volk'. Bovendien koppelen zij dit aan immigratie: hoe minder geld er wordt besteed aan dit thema, hoe 'meer er overblijft voor de hardwerkende Nederlander'. PVV'ers vullen het begrip van de hardwerkende Nederlander ook relatief vaak als een tegenstelling met uitkeringsgerechtigden.

Kiezers van VVD leggen vooral de nadruk op de hardwerkende Nederlander als iemand met een betaalde baan, 'zonder 9-tot-5-mentaliteit', die zich niet afhankelijk maakt van de overheid. Kiezers die de VVD aanwijzen als partij voor de hardwerkende Nederlander associëren wijzen op hun standpunten rondom lage belastingen en strenge sociale voorzieningen.

Ook GL-PvdA kiezers omschrijvende de hardwerkende Nederlander als iemand met een betaalde baan, maar zij leggen vaker (ook) de nadruk op het leveren van een maatschappelijke bijdrage. Ook kwalificeren sommigen betaald werk als 'fysieke arbeid' en 'geen bullshit-baan'. Degenen die GL-PvdA de partij voor de hardwerkende Nederlander vinden, wijzen op hun sociale standpunten en het imago van de PvdA als de partij die opkomt voor de arbeider. Al zeggen sommigen dat dit 'een gevoel van vroeger is'. Zo schrijft een respondent: *"Van oudsher de partij voor de arbeiders. Door samengaan met GroenLinks is dit wel enigszins veranderd."*

Kortom, 'de hardwerkende Nederlander' is een *catch-all* term, waar verschillende kiezersgroepen verschillende interpretaties aan geven.

Nederlander wil minder ongelijkheid, maar is negatief over veel nivellerende maatregelen

Bijna twee derde van de kiezers (63%) vindt dat de overheid meer moet doen om economische ongelijkheid in Nederland te verkleinen. Eén op tien (10%) vindt dat niet.

Nivellerende maatregelen om dat te kunnen bewerkstelligen zijn vaak echter weinig geliefd. Zo is 29 procent voor een verhoging van de bijstand. Een hogere erfbelasting, die volgens veel economen een bijdrage kan leveren om ongelijkheid in te dammen¹, kan al helemaal op weinig steun rekenen (19% is voor). Deze vorm van belasting wordt door een nipte meerderheid van de Nederlanders (54%) überhaupt als oneerlijk gezien.

Met name belastingen op de winst van bedrijven (72%) en belasting op inkomsten uit vermogen (58%) vindt de meerderheid wél eerlijk. Dat suggereert: hoe 'verder weg' van de dagelijkse realiteit van de doorsnee Nederlander, hoe eerder men geneigd is de belasting als eerlijk te ervaren.

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 14 tot maandagochtend 17 februari 2025. Er was geen opdrachtgever. In totaal werkten 2.382 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek. De steekproef is grotendeels getrokken in het I&O Research Panel. Een deel (n = 210) deed mee via

¹ <https://www.nrc.nl/nieuws/2025/01/31/de-erfbelasting-moet-omhoog-a4881604>

PanelClix. Dit zijn voornamelijk jongeren, lager opgeleiden en respondenten met een niet-westerse achtergrond.

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in november 2023. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard (CBS). Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van $n=2.000$ en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

1 De 'hardwerkende Nederlander'

Achtergrond

Eind januari presenteerde de VVD de 'agenda voor werkend Nederland', waarin de partij een aantal plannen presenteert die positief moeten uitpakken voor werkende Nederlanders. Onderdeel van deze agenda zijn onder meer het verslagen van de energiebelasting en het verhogen van de kinderopvangtoeslag voor middeninkomens.²

Naar aanleiding van de presentatie van deze plannen en de daarop volgende media-aandacht voor het thema 'hardwerkend Nederland', doken we dieper in die term. Wie of wat is eigenlijk de hardwerkende Nederlander? En wie komt daarvoor op?

1.1 Wat/wie is de 'hardwerkende Nederlander'?

We vroegen respondenten in een open vraag te beschrijven wat zij verstaan onder 'de hardwerkende Nederlander'. Wanneer is men dat wel of niet, en wie is dat wel of niet?

De antwoorden zijn divers, maar er is een aantal lijnen in te herkennen. De hardwerkende Nederlander wordt vaak gedefinieerd in termen van:

- 1 het doen van betaald werk
- 2 het niet ontvangen van (te veel) financiële steun van de overheid
- 3 het leveren van een maatschappelijke bijdrage
- 4 een mentaliteit of werkhouding

Vaak wordt de hardwerkende Nederlander omschreven als iemand 'die zelf werkt voor zijn geld'. Iemand met een betaalde baan, waarvan hij of zij kan rondkomen.

Hierbij wordt de hardwerkende Nederlander ook vaak gedefinieerd door wie hij *niet* is: *niet* iemand die financieel afhankelijk is van de overheid, die niet of zo min mogelijk gebruik maakt van sociale voorzieningen. Veelal wordt dus de tegenstelling gemaakt met ontvangers van uitkeringen; een enkele keer zet men de hardwerkende Nederland af tegen iemand die 'leeft van vermogen' (bijvoorbeeld met vastgoed).

Veelgehoord is ook: de hardwerkende Nederlander is iemand 'die belasting betaalt', iemand die economisch bijdraagt in plaats van 'ontvangt' van de overheid.

- "Iemand die in zijn eigen levensonderhoud kan voorzien"
- "Een hardwerkende Nederlander is iemand die 5 dagen in de week, gewoon 8 uur werkt. Iemand die dus werkt voor zijn geld en niet zijn hand ophoudt."
- "Iemand die zo weinig mogelijk gebruik maakt van sociale voorzieningen."
- "Betaalde baan, geen toeslagen, eigen broek ophouden."
- "Nederlander, die economisch een bijdrage levert aan de staat. Dit door te werken, belasting te betalen en geen profijt hebben van allerlei regelingen/ subsidies"

² Zie: <https://www.vvd.nl/wp-content/uploads/2025/01/Agenda-voor-werkend-Nederland.pdf>

- *“Iemand die hard (moet) werken om rond te komen vind ik een hardwerkende Nederlander. Iemand die op een manier zichzelf meer vind dan een normale arbeider, of iemand die zijn inkomen in grote mate passief verdient (zoals huisbazen) vind ik geen hardwerkende Nederlander”*

Wel kwalificeren sommigen: het gaat erom dat mensen zich ‘naar vermogen’ inzetten. Degenen die kunnen werken (‘niet ziek zijn’), moeten dat doen.

- *“Dat zijn mensen die als ze niet echt ziek zijn of anderszins een geldige reden hebben, altijd voor hun salaris hun best doen en proberen om het bedrijf of de instelling waar ze werken zo goed mogelijk te dienen.”*

Sommige respondenten specificeren werk verder naar een bepaald type werk: de hardwerkende Nederlander is iemand die fysiek zwaar werk verricht, die ‘met de handen’ werkt. Nog vaker wordt er een tijds-kwalificatie aan het werk gesteld: de hardwerkende Nederlanders werkt fulltime, minimaal 4 dagen of 5 dagen in de week 8 uur lang werkt.

- *“40 uur in de week werken. geen uitkering of subsidie”*
- *“40 uur per week echt werk in een fabriek.”*
- *“Fysiek veel zwaar werk doen voor minimumloon.”*

Andere respondenten definiëren de hardwerkende Nederlander los van betaald werk en omschrijven hem/haar breder als iemand die ‘zijn steentje bijdraagt aan de maatschappij’. Dat kan zijn door werk, maar ook door vrijwilligerswerk te doen of mantelzorg te bieden.

- *“Dat is iedereen die een baan heeft en/of vrijwilligerswerk doet en/of mantelzorg doet en zich naar vermogen inzet hiervoor.”*
- *“Mensen die betaald of onbetaald werken bij bedrijven of maatschappelijke organisaties. Maar ook als je nog leert of voor anderen zorgt”*

Tot slot focust een aantal definities meer op een mentaliteit, werkhouding of eigenschappen die men kan hebben. Een hardwerkende Nederlanders is dan iemand die weet van aanpakken, de schouders eronder zet, doorzet zonder te zeuren, trots is op wat hij/zij doet, eigen verantwoordelijkheid neemt en zich niet afhankelijk maakt van anderen (en in het bijzonder van de overheid).

- *“Als je wilt werken, alles kan aanpakken en niet teveel zeurt. Dat zijn dus niet uitgeprocedeerde asielzoekers en beroepswerklozen”*
- *“Schouders eronder zetten. Betrokken. Bijdrage leveren aan de maatschappij”*
- *“Eigen verantwoordelijkheid neemt, actief bezig zijn op arbeidsmarkt, initiatieven nemen”*
- *“Een hardwerkende Nederlander is iemand die Nederland hoog in het vaandel heeft staan, die eerlijk is en tegen alles wat met onrecht te maken heeft.”*

Kiezers PVV, VVD en GL-PvdA vullen 'hardwerkende Nederlander' anders in

Die vier typen antwoorden die hierboven beschreven staan komen bij kiezers van alle partijen terug. Maar er zijn wel verschillen in waar kiezers van verschillende partijen vaker de nadruk op leggen. We kijken hierna naar VVD, GL-PvdA- en PVV-kiezers.

Kiezers van **VVD** benadrukken in grote mate dat de hardwerkende Nederlander iemand is met een betaalde baan. Vaak is die baan ook expliciet fulltime (circa 40 uur in de week). Verder omschrijven zij de hardwerkende Nederlander ook in bredere zin als iemand die doorzet, geen '9-tot-5-mentaliteit' heeft en zich niet afhankelijk maakt van de overheid. Zo schrijft een VVD-kiezer: *"Volle dagen werken, minimaal 4 dagen per week. Je eigen boontjes doppen en niet voor alles je hand op houden bij de overheid. Wijzen naar een ander is niet de oplossing."*

Ook **GroenLinks-PvdA**-kiezers noemen vaak betaald werk verrichten als een voorwaarde voor de hardwerkende Nederlander. Maar vaker dan kiezers van VVD en PVV leggen ze de nadruk op het leveren een maatschappelijke bijdrage – dat kan ook zijn door vrijwilligerswerk, zorg, sociaal gedrag. Waar VVD-kiezers vrijwel geen kwalificatie meegeven over het type betaald werk dat 'de hardwerkende Nederlander' doet, verwijzen sommige kiezers van GroenLinks-PvdA wel naar 'fysieke arbeid', 'geen bullshit-banen'. Ter illustratie: *"Ik werk 40 à 50 uur per week in het onderwijs: dus ik maak veel uren, ik betaal dus veel belasting, en ik zet me in voor de publieke zaak. Men is hardwerkend als je binnen je eigen vermogen iets bijdraagt aan de samenleving : dat mag ook 10 uur als dat je max is, maar niet 10 uur omdat je verder lui geld verdient met bitcoin of Instagram, of beleggen of weet ik veel."*

Vergeleken met andere kiezers leggen kiezers van **PVV** met name vaker de nadruk op het contrast tussen 'de hardwerkende Nederlander' en de uitkeringsgerechtigde – of specifieker, mensen die misbruik maken van sociale voorzieningen. Zo schrijft een PVV-kiezer: *"Iedere burger die zo weinig als mogelijk, gebruik (moet) maken van de sociale voorzieningen."* En een ander: *"Iedereen die werkt voor zijn geld, of dat nou in loondienst is, als ZZPer, maar ook mensen die om wat voor reden dan ook niet kunnen werken maar zich wel inzetten voor de maatschappij. Fraudeurs zijn geen harde werkers."*

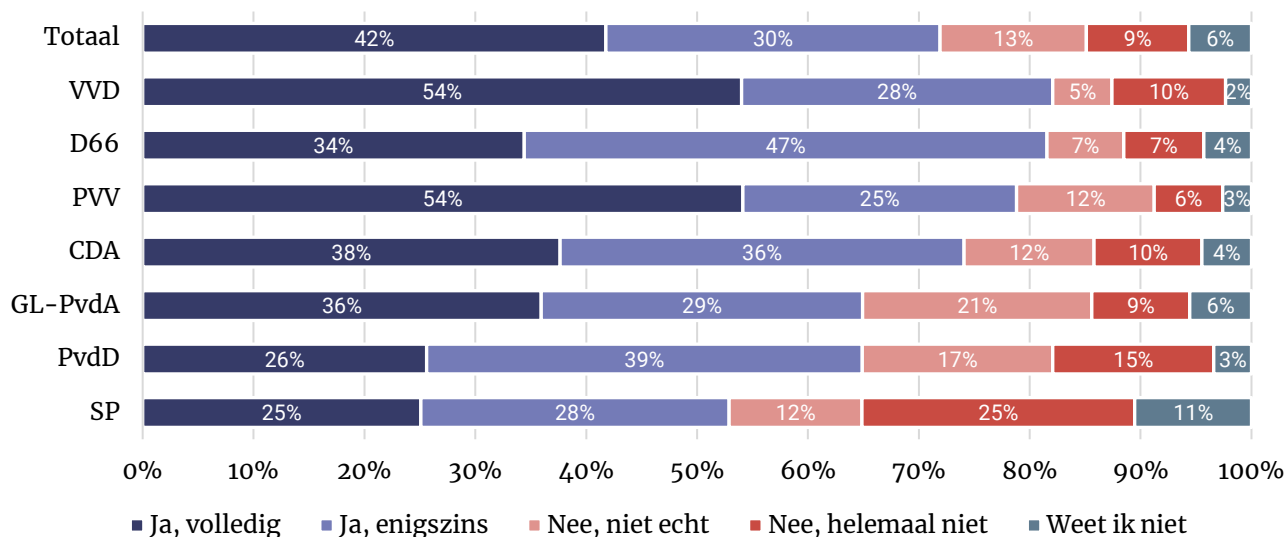
1.2 Wie ziet zichzelf als hardwerkende Nederlander?

De meeste Nederlanders zien zichzelf in zekere mate als ‘hardwerkende Nederlander’: 42 procent ‘volledig’ en 30 procent ‘enigszins’. Eén op vijf (22%) niet echt of helemaal niet.

Met name kiezers van VVD en PVV (beide 54% ‘ja, volledig’) zien zichzelf als hardwerkende Nederlander. Dat geldt het minst vaak voor kiezers van de Partij voor de Dieren en SP – een kwart van de kiezers van SP ziet zichzelf ‘helemaal niet’ als hardwerkende Nederlander.

Figuur 1.1: Ziet u zichzelf als ‘hardwerkende Nederlander’?

Basis: allen (split-run: n = 1.199).

Kiezers van de SP zijn minder vaak dan gemiddeld werkzaam in loondienst bij een bedrijf – en juist wat vaker arbeidsongeschikt, gepensioneerd of werkzaam bij de semioverheid (bijvoorbeeld in het onderwijs of in de zorg). En juist werknemers in het bedrijfsleven zijn geneigd zichzelf te omschrijven als ‘hardwerkende Nederlander’ (88%, zie tabel 1.1).

Tabel 1.1: Ziet zichzelf als hardwerkende Nederlander (% volledig + enigszins), naar werksituatie

Basis: allen (split-run: n = 1.199).

	Totaal	ZZP'er *	Loon- dienst (bedrijf)	Overheid	Semi- overheid	Arbeids- ongesch.	Werk- loos / bijstand*	Gepensio- neerd	Studie / school*	Huis- vrouw / - man*
Volledig	42%	49%	59%	53%	47%	13%	27%	28%	14%	12%
Enigszins	30%	38%	29%	29%	41%	24%	24%	21%	51%	30%
Niet echt	13%	12%	7%	17%	5%	23%	29%	20%	23%	28%
Helemaal niet	9%		3%	1%	4%	26%	17%	22%	10%	16%
Weet niet	6%		3%		3%	14%	3%	10%	2%	14%
n =	1.199	43	364	80	182	78	29	302	35	39

*Indicatief vanwege een beperkt aantal waarnemingen (n < 50, zie tabel).

Nederlanders met een hoger (bovenmodaal) inkomen zien zichzelf wat vaker als hardwerkende Nederlander. Zo rekent 22 procent van degenen met een minimuminkomen zichzelf tot deze groep, tegenover 52 procent van degenen die twee keer modaal (€ 87.100 of meer) verdienen.

Tabel 1.2: Ziet zichzelf als hardwerkende Nederlander (% volledig + enigszins), naar inkomen

Basis: allen (split-run: n = 1.199).

	Totaal	Minimum	Beneden modaal	Bijna modaal	Modaal	Tussen 1 en 2 keer modaal	Twee keer modaal	Meer dan 2 keer modaal
Volledig	42%	22%	32%	42%	45%	46%	52%	50%
Enigszins	30%	27%	32%	28%	27%	34%	34%	32%
Niet echt	13%	32%	18%	13%	11%	10%	5%	10%
Helemaal niet	9%	17%	13%	8%	9%	8%	6%	7%
Weet niet	6%	3%	6%	9%	8%	2%	5%	2%
n =	1.199	57	116	134	198	275	87	151

1.3 Wie komt op de voor de hardwerkende Nederlander?

Als we kiezers vragen “Welke politieke partij komt het meest op voor de hardwerkende Nederlander?” blijkt dat daar geen eenduidig antwoord op komt.

Zowel PVV (14%), VVD (12%) als GroenLinks-PvdA (12%) worden door ruim 10 procent van de Nederlanders aangewezen als de partij die het meest opkomt voor deze groep. Ruim een derde (35%) weet geen antwoord te geven op de vraag.

Kiezers die wel een partij kiezen, wijzen veelal naar hun eigen partij. Dat geldt het sterkst voor kiezers van PVV, GL-PvdA en VVD, maar ook voor kiezers van SP.

D66-kiezers zien hun ‘eigen’ partij juist opvallend vaak niet als de partij die opkomt voor de hardwerkende Nederlander: slechts 23 procent kiest voor D66, bijna net zo vaak als voor GroenLinks-PvdA (20%). Een vergelijkbaar aandeel van de D66-kiezers zegt het niet te weten (28%). Terwijl D66-kiezers zichzelf wel relatief vaak omschrijven als hardwerkende Nederlander (81% wel, zie figuur 5.1).

Tabel 1.3: Welke politieke partij komt – in uw beleving – het meest op voor de hardwerkende Nederlander?
Basis: allen (split-run: n = 1.199).

	Totaal	PVV	GL-PvdA	VVD	D66	CDA	SP	PvdD*
PVV	14%	62%	2%	6%	2%	4%		1%
GL-PvdA	11%		50%	3%	20%	2%	7%	8%
VVD	12%	6%	4%	61%	11%	8%	15%	5%
NSC	1%			1%	2%			
D66	3%	1%	6%		23%	1%		
BBB	3%	4%		2%	3%			1%
CDA	5%	2%	2%	3%	2%	41%		
SP	7%	1%	9%	5%	9%	8%	57%	6%
DENK	1%							
PvdD	1%							10%
FvD	1%							
SGP	1%					1%		
CU	1%							
Volt	0%							
JA21	1%	1%		1%				
Andere partij	3%	1%	4%		1%	5%	3%	1%
Weet niet	35%	21%	24%	18%	28%	31%	18%	67%

1.4 Waarom komt een partij op voor de hardwerkende Nederlander?

PVV

Kiezers die vinden dat PVV het meest opkomt voor 'de hardwerkende Nederlander', vinden onder meer dat de PVV weet wat er speelt 'onder het gewone volk' – ze staan van alle partijen het meest in contact met 'de gewone man' en spreekt hun taal.

Daarnaast verwijzen deze kiezers naar de immigratiestandpunten van de PVV: als er minder geld wordt besteed aan immigratie en asiel, 'blijft er meer over voor de hardwerkende Nederlander'. Andere kiezers vinden dat de PVV opkomt voor de hardwerkende Nederlander omdat zij een strenge houding t.a.v. uitkeringsgerechtigden aannemen.

Hieronder enkele illustrerende citaten:

- *Niet echt een goede mening. Ik hoor Wilders het vaak hebben in debatten over "de hardwerkende Nederlander".*
- *Denkt met de burger mee. Is niet echt voor de elite (nog)*
- *De PVV luistert naar wat Nederlanders willen en probeert op grond daarvan politiek te bedrijven. PVV zit niet in een ivoren toren in een parallel universum beleid te maken, maar snapt werkelijk wat er leeft in de samenleving.*
- *Spreekt de taal van het volk. Luistert naar wat er leeft onder de hardwerkende Nederlanders.*
- *Zij spreken het woord van de gewone mensen*
- *Die komt op voor hard werkende, blanke Nederlanders.*
- *Door het verminderen van de immigratie blijft er geld over waardoor de lasten voor werkende Nederlanders (belastingen en premies) omlaag kunnen*
- *Deze Partij wil zo snel mogelijk de grenzen sluiten voor al die zgn. Asielzoekers/gelukzoekers. En de miljarden die daarmee gemoeid zijn besteden aan ons eigen land. Ook niet meer bemoeien met een oorlog die niet van ons is. Wie zich hier niet kan aanpassen aan onze normen en Waarden die gaan maar fijn weg.*
- *Omdat de PVV de Nederlander op 1 zet. Als het aan de PVV ligt krijgen wij als Nederlanders lastenverlichting door geen bakken met geld te stoppen in immigratie van kansarme mensen uit het buitenland.*
- *Deze wil ons belonen, en uitkeringtrekkers minder belonen.*
- *Die pakken de uitkeringen van beroepswerkelozen aan.*
- *Die willen zorgen dat werken loont en mensen die een uitkering krijgen worden gekort.*
- *Heeft maatregelen t.o.v. uitkeringen. Medelanders die hier om economische redenen zitten*

VVD

Kiezers die vinden dat de VVD het meest opkomt voor 'de hardwerkende Nederlander', vinden dat de partij opkomt voor zowel 'de middenklasse' als voor het bedrijfsleven. Dit hun standpunten om belastingen laag te houden en streng beleid rondom sociale voorzieningen te voeren leveren dit imago op. Een aantal kiezers noemt de boodschap 'dat werken moet lonen' als reden.

Er lijkt door een enkele kiezer een verwijzing te worden gemaakt naar de 'agenda voor werkend Nederland' die de VVD presenteerde: "Ze zijn er steeds mee bezig. Nu is er ook al weer een rapport erover verschenen." Verder wordt dit echter niet expliciet benoemd.

- *Die is voor Jan modaal die niet allemaal geen toeslagen ontvangt*

- *Beleid is toegespitst op goede economie en welvarendheid. Dat bereik je alleen met hardwerkende mensen.*
- *Altijd een volkspartij voor ondernemers en de werkende mens.*
- *De VVD komt op voor de Middenstanders en hardwerkende mensen.*
- *komt vooral voor het bedrijfsleven op*
- *Omdat ze staan voor bedrijven te stimuleren zich in Nederland te vestigen*
- *Vvd is van oudsher de partij van de ondernemers en dat zijn toch harde werkers. Daarnaast is wat goed is voor ondernemers dat er veel hardwerkende Nederlanders zijn. En dat stimuleren ze.*
- *Doen het meeste voor werkend Nederland*
- *Door zo min mogelijk belasting te heffen op loon en vermogen. Dit is geen positief iets naar mijn mening.*
- *Minder belastingen, harder sociaal beleid*
- *werken moet lonen, het kan niet zo zijn dat je met een uitkering meer overhoudt dan dat als je werkt*
- *Werken moet meer lonen, dus netto moet je meer overhouden als je meer uren gaat werken. De vvd staat hiervoor*
- *Ze zijn er steeds mee bezig. Nu is er ook al weer een rapport erover verschenen.*

GroenLinks-PvdA

Kiezers die GroenLinks-PvdA de partij voor 'de hardwerkende Nederlander' vinden, verwijzen vooral naar hun standpunten rondom kansengelijkheid en nivellering. Ze benadrukken vaak dat de partij opkomt voor 'de arbeider' (bijvoorbeeld ook mensen met zware beroepen), maar ook 'de lagere inkomens'.

Voor een deel van deze respondenten is de associatie tussen de hardwerkende Nederlander en de partij meer gebaseerd op een gevoel: zij associëren met name de PvdA (maar ook links in het algemeen) met opkomen voor de arbeider, al zeggen ze daar soms expliciet bij dat dit met name 'een gevoel' (en soms: een gevoel 'van vroeger') is.

- *Aandacht ook voor de sociaal zwakkeren en gelijkheid*
- *Hun sociale gedachtegoed doet mij het meest denken aan die term. Economie is bijzonder belangrijk maar de "poppetjes" die daarvoor zorg dragen zijn net iets belangrijker. Ook mindervalide personen krijgen m.i meer kansen bij deze partij*
- *Meeste hardwerkende mensen hebben zwaardere beroepen. De echte arbeiders. Niet ondernemend die de vruchten plukken van de arbeiders. PvdA en GroenLinks komt op voor de kleinere man*
- *Ze willen ongelijkheid tegengaan ipv de nadruk te leggen op marktwerking*
- *Door belasting op arbeid te verlagen en op kapitaal te verhogen*
- *Eerlijke betaling voor werk. Bijvoorbeeld door een hogere minimumloon. Minder belasting op werk ipv vermogen*
- *De dingen waar de PvdA voor staat. De naam zegt het al.*
- *DE linkse partijen maken zich hard voor de hardwerkende NL'er*
- *Geen idee, waarschijnlijk nog vanuit mijn oude PvdA gevoel, kwam vroeger op voor de arbeiders*
- *Kan ik niet goed onderbouwen. Ze hebben hier altijd voor gestaan*
- *Van oudsher de partij voor de arbeiders. Door samengaan met GroenLinks is dit wel enigszins veranderd*
- *Deze partij heeft ook oog voor de hardwerkende mensen die daar niet dik voor betaald krijgen of niet al van oudsher veel geld hebben*

2 Ongelijkheid en nivellering

2.1 Meerderheid wil meer actie tegen ongelijkheid

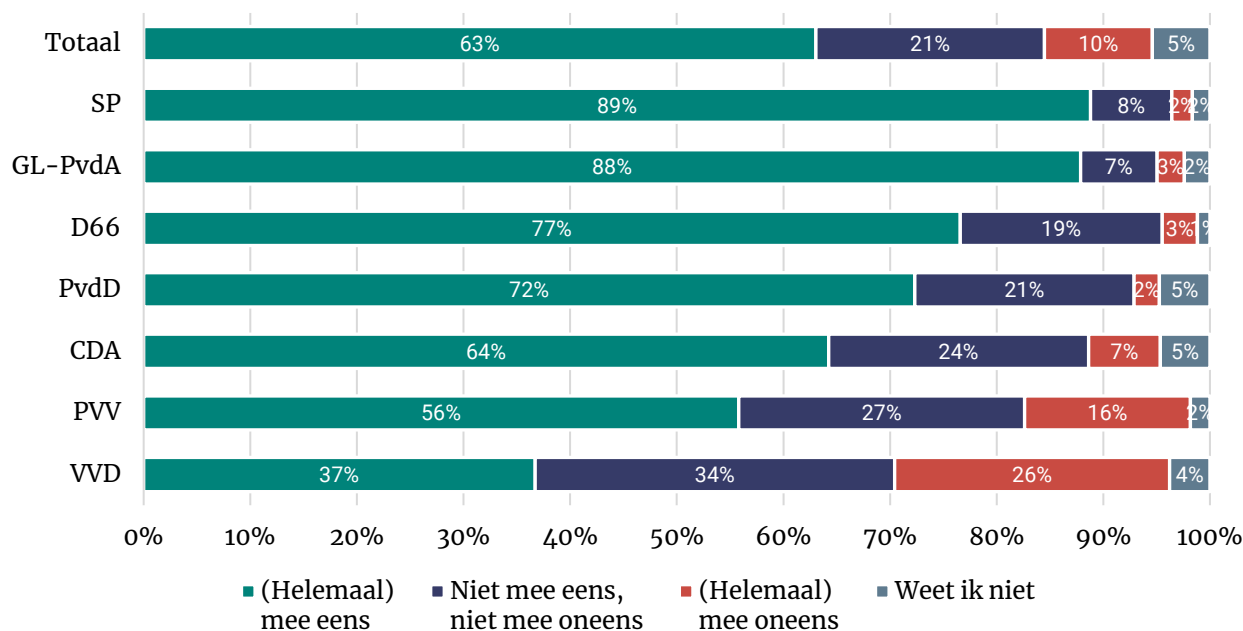
Bijna twee derde van de kiezers (63%) vindt dat de overheid meer moet doen om economische ongelijkheid in Nederland te verkleinen. Eén op tien (10%) vindt dat niet.

Met name kiezers van links-progressieve partijen zijn het eens met de stelling, bij SP (89%) en GroenLinks-PvdA (88%) gaat het om negen op de tien. Maar ook de meerderheid van de CDA- (64%) en PVV-kiezers (56%) is deze mening toebedeeld.

Kiezers van de VVD vormen de uitzondering: een derde (37%) van hen vindt dat er meer gedaan moet worden tegen economische ongelijkheid. Toch is dat nog steeds een groter aandeel dan de groep die het oneens is met de stelling (26%).

Figuur 2.1: 'De overheid moet meer doen om economische ongelijkheid in Nederland te verkleinen'

Basis: allen (split-run: n = 1.199).

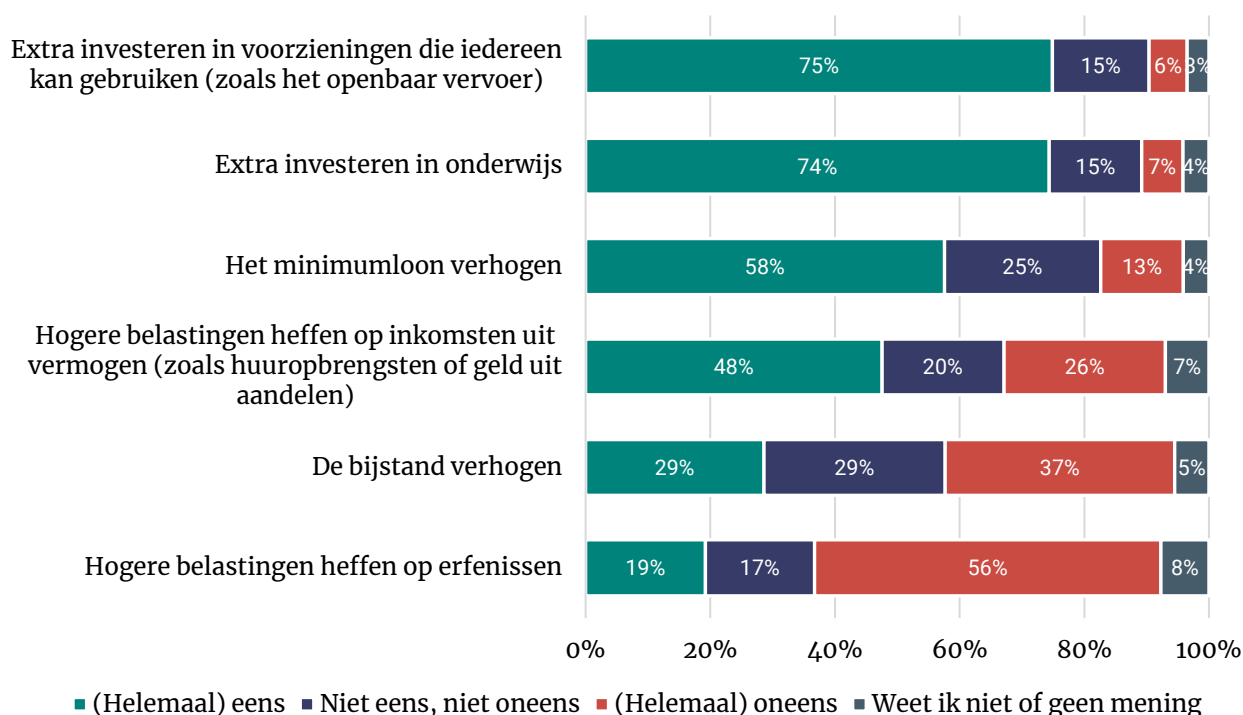

2.2 Steun voor maatregelen tegen economische ongelijkheid

Hoe zou de overheid dat kunnen aanpakken? We legden een aantal mogelijke beleidsmaatregelen voor die economische ongelijkheid kunnen verkleinen. De verschillen in steun zijn groot: waar de meerderheid zich schaart achter extra investeringen in publieke diensten (75% eens), extra investeringen in onderwijs en verhoging van het minimumloon (58%), is het verhogen van de bijstand (29% eens) en het heffen van hogere belastingen op erfenissen (19% eens, 56% oneens) relatief impopulair.

Figuur 2.2: Hieronder volgt een aantal beleidsmaatregelen die economische ongelijkheid kunnen verkleinen. Kunt u voor iedere maatregel aangeven in hoeverre u hier voor of tegen bent?

Basis: allen (split-run: n = 1.199).

Investerings in publieke voorzieningen en het onderwijs zijn maatregelen die op steun van vrijwel alle kiezersgroepen kunnen rekenen; de steun is het laagst onder kiezers van de PVV, maar ook hier gaat om een meerderheid (resp. 65% en 57%).

Kiezers van links-progressieve partijen (D66, GroenLinks-PvdA, SP, PvdD) staan ook (vaak in ruimte mate) achter de voorstellen om het minimumloon te verhogen en hogere belastingen op vermogen. De maatregelen om de bijstand te verhogen en hogere belastingen op erfenissen te heffen kunnen echter allen bij kiezers van GroenLinks-PvdA op serieuze steun rekenen.

Tabel 2.1: Aandeel dat voor een beleidsmaatregel is (% helemaal eens + eens), naar partijvoorkeur
Basis: allen (split-run: n = 1.199).

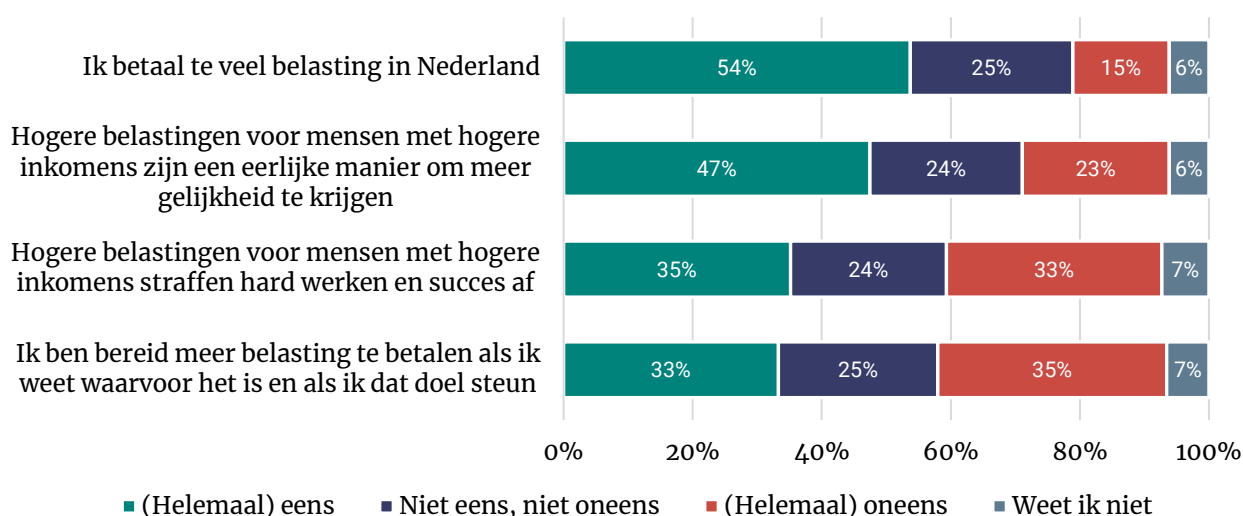
	Totaal	D66	GL- PvdA	SP	PvdD	CDA	VVD	PVV
Extra investeren in voorzieningen die iedereen kan gebruiken (zoals het ov)	75%	91%	90%	90%	80%	77%	73%	65%
Extra investeren in onderwijs	74%	91%	93%	83%	79%	85%	79%	57%
Het minimumloon verhogen	58%	54%	78%	63%	73%	49%	41%	53%
Hogere belastingen heffen op inkomsten uit vermogen (zoals huur of geld uit aandelen)	48%	70%	63%	76%	52%	60%	30%	41%
De bijstand verhogen	29%	32%	53%	47%	32%	11%	11%	20%
Hogere belastingen heffen op erfenissen	19%	39%	47%	20%	27%	25%	9%	11%

2.3 Belastingen

Nederlanders vinden overwegend dat belastingen een eerlijke manier zijn om meer gelijkheid te krijgen: 47 procent kan zich daarin vinden, 23 procent niet (24% stelt zich neutraal op, 6 procent weet het niet). Daarnaast is een derde (35%) het eens met de stelling ‘hogere belastingen voor mensen met hogere inkomens straffen hard werken en succes af’ – eenzelfde aandeel is het daarmee oneens (33%).

Wel vinden de meeste Nederlanders (54%) dat zichzelf te veel belasting betalen. Slechts 15 procent vindt dat niet.

Figuur 2.3: Nu volgt een aantal stellingen over belastingen. In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen? Basis: allen (split-run: n = 1.199).

Met name kiezers van PVV vinden vaak dat zij te veel belasting betalen (73%), gevolgd door kiezers van VVD (56%). Bij kiezers van linkse en progressieve partijen gaat het om een minderheid, hoewel ook de helft van de SP-kiezers (50%) naar eigen zeggen te veel betaalt.

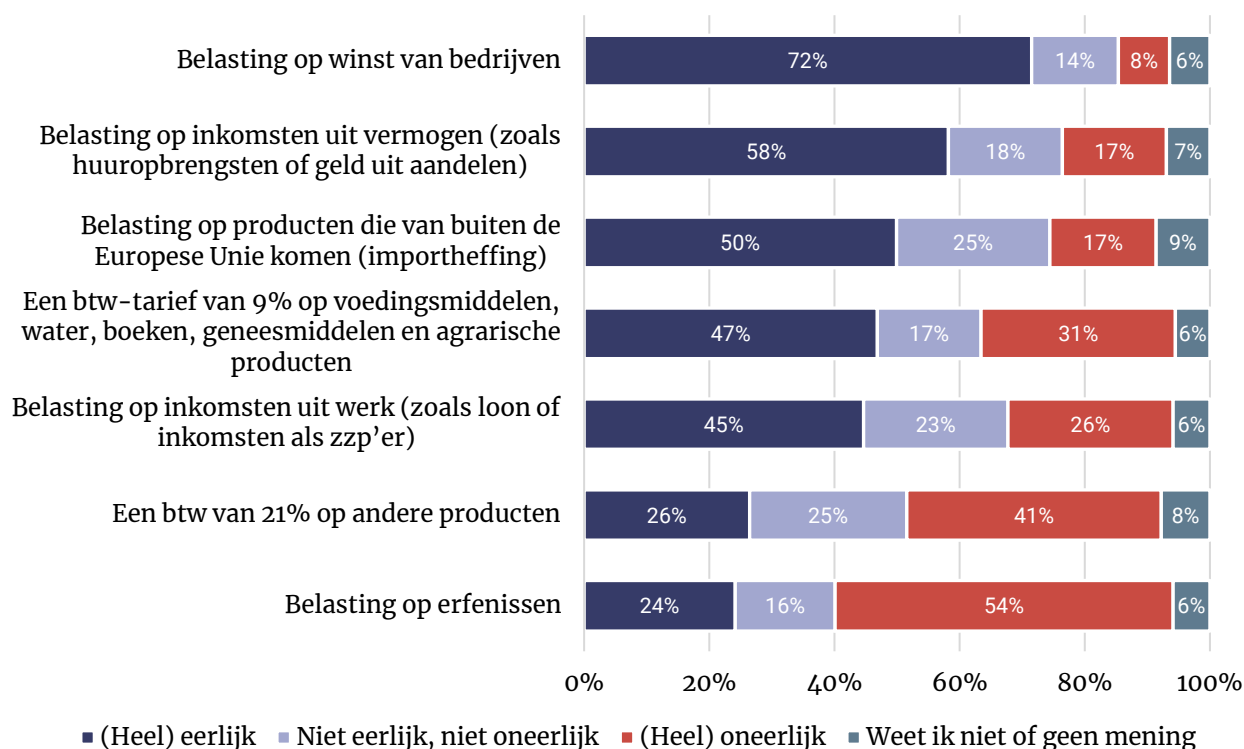
Het zijn ook met name de kiezers van PVV en VVD die vinden dat een nivellerend belastingstelsel hard werken en succes afstraft (resp. 52% en 49% eens). Andersom vinden VVD-kiezers dit belastingstelsel het minst vaak een eerlijke manier om meer gelijkheid te krijgen (30% eens, 38% oneens).

2.3.1 Welke belastingen zijn (on)eerlijk?

We vroegen voor een aantal specifieke belastingen hoe eerlijk of oneerlijk men deze belasting vindt. Het meest kritisch wordt gekeken naar de belasting op erfenissen (24% eerlijk, 54% oneerlijk) en het hoge btw-tarief van 21 procent op 'niet-essentiële' goederen en diensten (26% eerlijk, 41% oneerlijk).

Met name belastingen op de winst van bedrijven (72%) en belasting op inkomsten uit vermogen (58%) vindt de meerderheid wél eerlijk. Dat suggereert: hoe 'verder weg' van de dagelijkse realiteit van de doorsnee Nederlander, hoe eerder men geneigd is de belasting als eerlijk te ervaren.

Figuur 2.4: Kunt u voor elk van deze belastingen aangeven in hoeverre u het eerlijk vindt dat dit type belasting bestaat?* Basis: allen (split-run: n = 1.199).

*De antwoordcategorie 'een btw van 21% op andere producten' werd aan respondenten altijd direct onder 'een btw-tarief van 9% op voedingsmiddelen, water, boeken, geneesmiddelen en agrarische producten' getoond.

Met name kiezers van de linkse-progressieve partijen (GL-PvdA, D66, SP) en van CDA vinden belastingen vaker eerlijk dan rechtse kiezers.

Met name de belasting op winst van bedrijven wordt onder linkse kiezers breed gesteund (bijvoorbeeld 90% van GL-PvdA vindt dit eerlijk). Maar ook kiezers van PVV en VVD vinden dit type belasting meestal eerlijk (resp. 62% en 76%). Hetzelfde zien we bij belasting op vermogen en in mindere mate ook bij importheffingen.

Belasting op erfenissen vinden PVV- en VVD-kiezers vaak oneerlijk, terwijl bijna de helft van de kiezers van GL-PvdA en D66 daar wel achter staat.

Tabel 2.2: Kunt u voor elk van deze belastingen aangeven in hoeverre u het eerlijk vindt dat dit type belasting bestaat?

Getoond in tabel: % eerlijk. Naar partijvoorkeur. Basis: allen (split-run n = 1.199).

	Totaal	PVV	GL-PvdA	VVD	D66	CDA	SP	PvdD*
Belasting op winst van bedrijven	72%	62%	90%	76%	92%	87%	82%	68%
Belasting op inkomsten uit vermogen	58%	51%	76%	59%	82%	45%	86%	54%
Belasting op producten die van buiten de Europese Unie komen (importheffing)	50%	47%	60%	62%	61%	69%	52%	39%
Een btw-tarief van 9% op voedingsmiddelen, water, boeken, geneesmiddelen en agr.producten	47%	50%	49%	66%	65%	60%	56%	31%
Belasting op inkomsten uit werk	45%	33%	73%	53%	65%	63%	44%	39%
Een btw van 21% op andere producten	26%	17%	40%	35%	48%	33%	23%	31%
Belasting op erfenissen	24%	14%	52%	21%	45%	37%	31%	26%

*Indicatief vanwege een beperkt aantal waarnemingen (n < 50).

2.3.2 Hoogte van belastingen

Aan de hand van drie korte voorbeeldsituaties vroegen we respondenten hoe zij denken over de vermogensrendementsheffing, erfenisbelasting en inkomstenbelasting in Nederland: is die te laag, te hoog of goed? Hieronder de omschrijvingen zoals deze in de vragenlijst zijn getoond:

- **Inkomstenbelasting.** “Jan krijgt een loon van 50.000 euro per jaar. Daarover moet hij ongeveer 11.000 euro aan belasting betalen.”
- **Erfenisbelasting.** “Jan ontvangt een erfenis van 50.000 euro van zijn overleden moeder. Daarover moet hij ongeveer 2.500 euro aan belasting betalen.”
- **Vermogensrendementsheffing.** “Jan bezit voor 50.000 euro aan aandelen. Omdat Jan ook spaargeld heeft, moet hij ongeveer 900 euro aan belasting betalen over de winst uit zijn aandelen.”

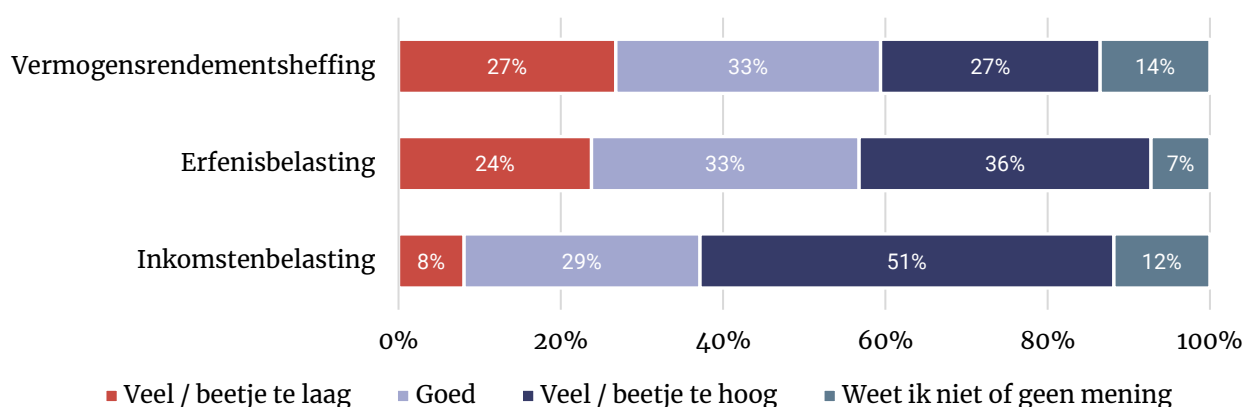
Met name de inkomstenbelastingen vinden Nederlanders vaak te hoog. De helft (51%) vindt het te hoog als je 11.000 euro aan belasting over een inkomen van 50.000 euro moet betalen, 29 procent vindt dat een goed bedrag en slechts 8 procent vindt het te laag.

In het voorbeeld van de vermogensrendementsheffing moet 900 euro over winst uit 50.000 euro aan aandelen worden betaald; een kwart (27%) vindt dat te veel, een even groot aandeel vindt dat juist te weinig belasting (33% precies goed).

Dat beeld is vergelijkbaar met de erfenisbelasting. In het voorbeeld moet iemand 2.500 euro belasting betalen over 50.000 euro erfenis. Een kwart (24%) vindt dat te weinig, maar 36 procent vindt het te veel (33% precies goed).

Figuur 2.4: Vindt u dit bedrag aan belasting te laag, te hoog of goed?

Basis: allen (split-run: n = 1.199).

Voor elke kiezersgroep geldt dat weinigen de inkomstenbelasting te laag vinden. Kiezers van PVV, VVD en SP vinden de belasting het vaakst te hoog. Met name kiezers van CDA (51%) en GroenLinks-PvdA (40%) vinden het bedrag nu 'goed'.

Zowel de erfenisbelasting als de vermogensrendementsheffing zouden met name kiezers van GroenLinks-PvdA juist hoger willen zien.

Tabel 2.3: Vindt u dit bedrag aan belasting te laag, te hoog of goed?

Naar huidige politieke voorkeur. Basis: allen (split-run: n = 1.199).

		Totaal	PVV	GL- PvdA	VVD	D66	CDA	SP	PvdD*
Vermogen	Te laag	27%	22%	47%	16%	32%	34%	43%	31%
	Goed	33%	35%	33%	36%	37%	36%	41%	24%
	Te hoog	27%	34%	13%	37%	18%	20%	11%	30%
	Weet niet	14%	9%	7%	11%	13%	11%	6%	15%
Erfenis	Te laag	24%	11%	57%	15%	49%	36%	25%	23%
	Goed	33%	33%	27%	43%	31%	34%	34%	31%
	Te hoog	36%	52%	13%	40%	20%	29%	32%	42%
	Weet niet	7%	3%	3%	2%	0%	1%	9%	4%
Inkomsten	Te laag	8%	7%	13%	6%	25%	5%	11%	2%
	Goed	29%	25%	40%	36%	38%	51%	34%	25%
	Te hoog	51%	60%	37%	52%	29%	37%	45%	62%
	Weet niet	12%	8%	10%	6%	8%	7%	10%	11%

*Indicatief vanwege een beperkt aantal waarnemingen (n < 50).

Contactgegevens

Ipsos I&O Enschede

Zuiderval 70

Postbus 563

7500 AN Enschede

053 - 200 52 00

KVK-nummer 08198802

info@ioresearch.nl

www.ioresearch.nl

Ipsos I&O Amsterdam

Piet Heinkade 55

1019 GM Amsterdam

020 - 308 48 00

info@ioresearch.nl

www.ioresearch.nl